pääw; sellle ümber jookseb eakessel kaugel üks peni-kenne tippulinne joon, mis 12 jao sisse jaggatud on (need on need 12 ku kohta se aasta te peal), ja kelle peal neljas kohhas üks weikenne pool warjatud kuul werib, sinna pole eddasi, kuhhu need numbrid 1, 2, 3 kuñni 12 näitwad; se on se ma-aasta-te ehk ekliptik päwa ümber; ja se weikenne pool warjatud kuul sellle peal on se meie ma; ühhel pool, mis päwa wastu põratud on, tall pääw, ja sell teisel pool, mis päwast ärra känatud on, — tall ö. Se joon, mis ta keskelt läbbi jokseb põhja poolt löune pole (P. L.), on ta wölllas, kellle ümber ta eñnast, omma aasta te peal eddasi lendades, igga 24 tuñni sees ükskord enda ümber kerutab, kui rattas omma wölla ümber, kost meile oñmik, löuna, õhtu ja ö tulleb. Number 1 on se koht se te peal, kos meil Januar ehk se ue aasta allustus on, ja nönda ikka eemalle köik need teised numbrid ka. Nr. 3 jures on jo meie ma eñnast nönda se päwa wastu põranud, et se pääw tedda just põhjast löuneni walgustab. Se on sell 9mal Martsi ku päwal, ja siis on meil pääw ja ö ühhe pikkused ja akka-wad siis kõigil neil, kes põhja pool ellawad, kui meie siin Tartu liñnas, päwad ikka pikkemaks ja pikkemaks minne-ma, kuñni se 9 ma Juni ku päwani se Nr. 6 jures. Num ber 9 jures on September ja 11mal selle ku päwal on meil jällle ö ja pääw ühhe pikkused ja akkab siis se pääw se põhja pool ellawa rahwalle ikka lühhemaks ja lühhe-maks, ja se löuna pool ellawa rahwalle ikka pikkemaks ja pikkemaks minnema, kuñni se 9 ma Detsembri ku päwani, kos jällle ö ja pääw ühha pikkused on. On ta jällle Nr. 1 jure taggasi sanud, siis on meil üks aasta ehk 365 päwa, 5 tundi ja 48½ minutid ümber. Ilmotsata

kaugel se taewa süggawusse sees seisab tähtede ulgas igga ku kohhal ma wastu üks tähtpilt, se on: üks kohhar tähti ehk mittu tähte teine teise kõrwal, kellest joned ja wirud mötte sees läbbi tõmmatakse, nönda et sest siis üks pilt saab, mis järrele neid tähti taewa all kergem leida jo selletata on. Se Ja-nuari ku kohhel seisab se tähtpilt löwwi ♌; siis tulleb neitsi ♍, siis kaal ♎, (Martsi ku kohhal, mis sellle ku öösd ja päwad ühhelisseks kalub), siis nõelaja ♏, (üks wähja sarnane nõelaja ellajas löune maal), siis kütt ♐, siis mäe-kits ♑, siis wemees ♒, siis kallad ♓, siis oinas ♈, siis ärg ♉, siis kaksikud ♊, siis wähk ♋. Ja et se ridda ehk ümbrus ennamast ellawid lemi kañnab, siis kutsu-takse tedda loma riddaks ehk ümbrusseks (Saksa keli: Thier-kreis).

Meie päwa ümber kerutawad peale meie maad weel 28 teist ilma ehk tähte, need sabbaga tähhed weel ilmjure arwa-matta, kellest jo ülle 400 nähtud ja teatud on jo eñnemuit-silt ajuilt sanik. Need 29 tähte, kellle ulgas meie ma ka on, kuida ma sedda paergu üttelsin, jookswad nönda se päwa ümber, kui se suur leht siin sedda näitab. Se köige surema ratta keskel näikse üks weike tipp ollewad (õigusse pärrast peaks ta liggi 800 korda surem ollema, kui köik need tähhet ühte kokku, mis ma kohhe siin nimmetata wõttan), se weike tipp tähhendab, ehk tähhendagu meie päwa. Siis tulleb ta ümber üks weike rön-gakenne, ja sellle peal käib se temma köige lähhem täht, nimmega Merkur, kellle märk kirjades nönda wisi üllespañ-nakse ☿; siis tulleb Wenus ♀; se on se oñmiku ning õhtu täht, ja ta on üks neist köige illusamist ja röömsamist täh-tist se taewa ulga sees; siis meie ma ♁, ja temma

Tarto- ja WÃ ƒÂµrroma Kalender 1842, lk. 36